

KEELERESSURSSIDE KASUTAMINE EESTI KIRJANDUSMUUSEUMI NÄITEL

KEIT MÕISAVALD – ANDMEBAASIDE SPETSIALIST

KAAREL VESKIS – ANDME-ADMINISTRAATOR

29.08.2017

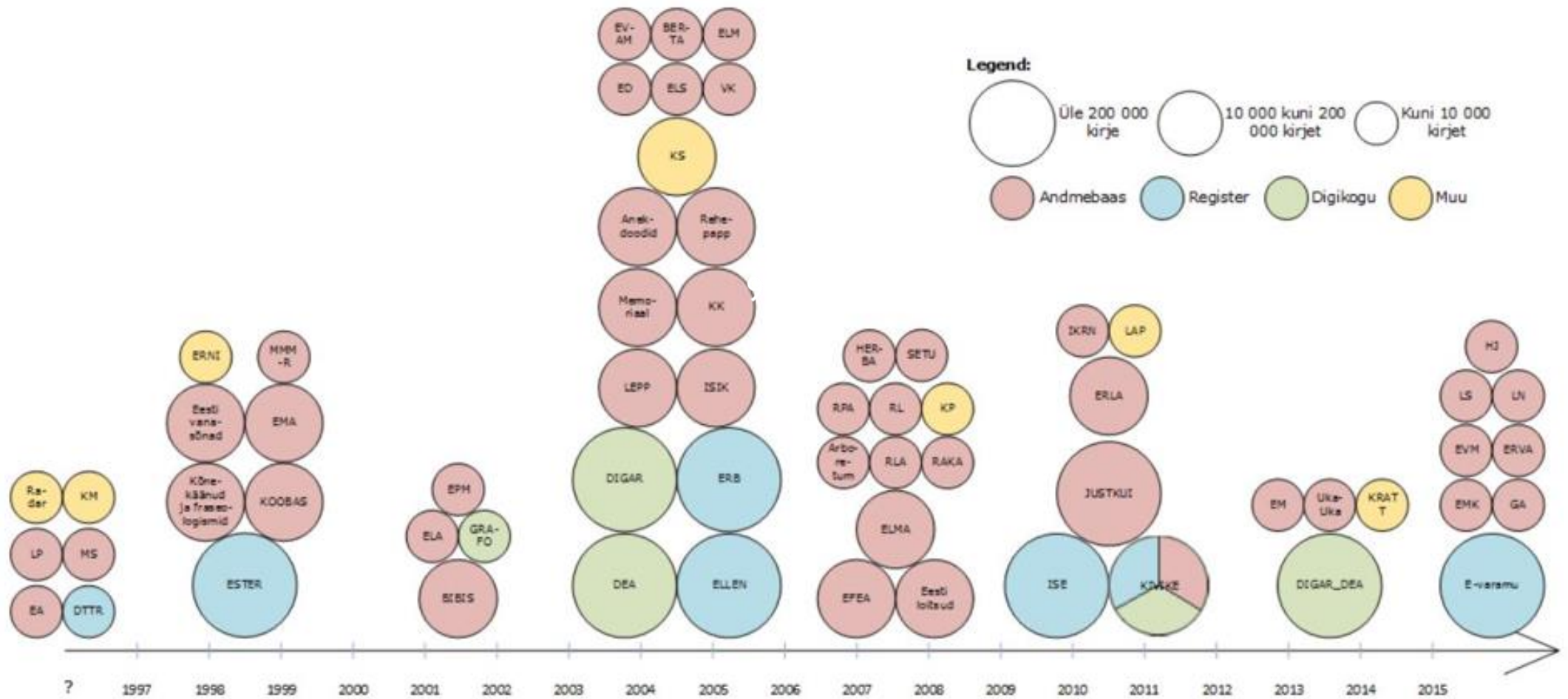

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

EESTI KIRJANDUSMUUSEUM (EKM)

© Leego Hansson

ANDMEBAASID

- EKMis on umbes **50 andmebaasi (AB)**:
 - väga erinevas seisus
 - erinevad tehnilised lahendused
 - projektipõhised, hilisem haldus puudu.
- Teadustöö “**kõrvalsaadused**”
- **Kasutajaliidesed** vajavad hädasti kaasajastamist.
- Arendus sõltub AB peakasutaja entusiasmist, rahastusvõimalustest.
- Tulevikus **konsolideerimise võimalused** haldamise, arendamise, kasutuse ja turvalisuse parendamiseks.

ANDMETE KÄTTESAADAVAKS TEGEMINE

- Eesti Keeleressursside Keskuse projekti raames tehakse kättesaadavaks ABde ja korpuste andmed:
 - laetakse üles **META-SHARE** keskkonda.
- EKMi andmekogude lisamine on alles algusjärgus:
 - lisatud “1001 lastemängu aastast 1935”
 - töös on mitmete teiste EKMi keeleressursside lisamine.
- “Hetkel on **keeletehnilised ressursid hajutatud** neid loonud asutuste alla, nende leidmine nõuab vaeva ja kasutamisevõimalused on vähema tehnilise taustaga inimeste vaatepunktist sageli keerulised.” [2]

ANDMETE KÄTTESAADAVAKS TEGEMINE: PROBLEEMID

- Ebaselgus **autoriõiguste** osas
- **Litsentsi** ja kasutuspiirangute määramine
- **Delikaatsed isikuandmed**
- Materjalid **ei ole tekstistatud** (on üksnes digiteeritud)
- Materjalid **ei ole piisavalt viimistletud**
- Andmekogude koostamisega on **seotud palju isikuid**, mõnede andmekogude puhul ka **erinevad asutused**

MINU NUNNU, MINU ANDMED

OLULISUS

- Mäluasutuste eesmärk on **kultuuripärandi viimine võimalikult paljude inimesteni kasutatavas vormis.**
- Mida vabamalt saab kasutada avalike vahendite baasil loodud keeleressursse ja -tehnoloogiaid, seda **parem eesti keelele, kultuurile ja rahvale.** ^[4]
- **Avatud juurdepääsu põhimõtteid** tuleks laiendada kõigile avalikest vahenditest finantseeritud teadustulemuste vormidele ja kasutusviisidele keeleressursside kontekstis. ^[4]

OLULISUS

- Digimise sisuks on ka **digitud materjali kättesaadavaks tegemine** ja sellega seonduvad tegevused nagu **metainfo, infoarhitektuuri** ning **hõlpsasti kasutatavate kasutajaliideste** loomine. ^[5]
- Mida **aktiivsema internetikasutajaga** on tegu, seda aktiivsem on inimene üldiselt ka muus osas: muuseumi füüsilised külastused ning kultuuripärandi säilimisele ja levikule oma panusega kaasaaitamine. ^[1]

KASUTAJA

- Kasutajate põhiline jaotus: **töötajad** ja **tavakasutajad**.
- Muuseumid ei keskendu piisavalt **netikasutajatele**^[1]: miks kasutatakse netilahendusi, kuidas muuta neid kasutajasõbralikumaks?
- Kes on meie **sihtgrupp**?
- **UX** – kasutajakogemuse disain

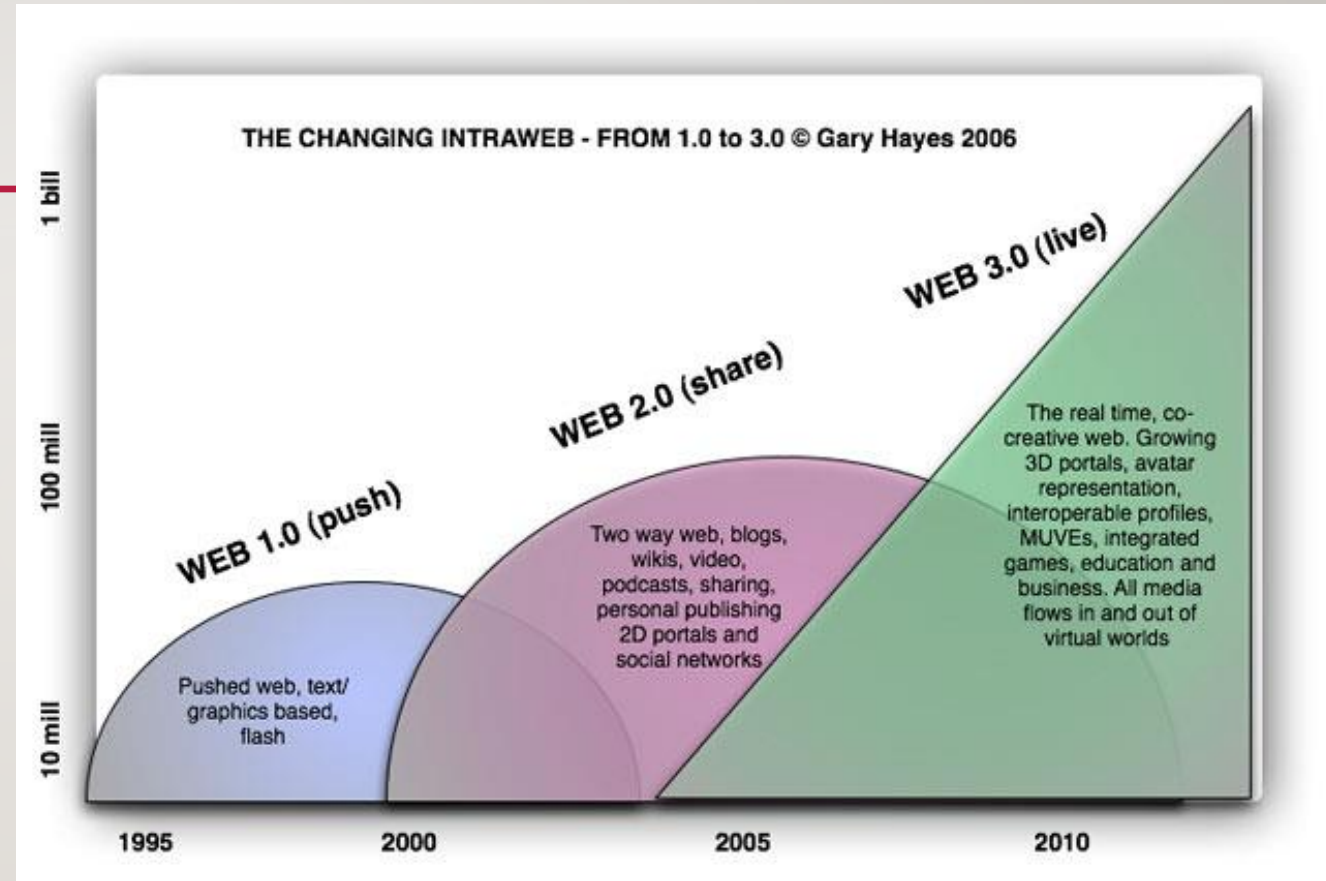

KASUTAJA

- AB edasisest kasutamisest loobutakse, kui kasutamine on **keeruline, ebamugav või ei leia kiiresti huvipakkuvat materjali.**^[1]
- Kultuuripärandi digimise rakenduskava 2015-2020:
 - "Elektrooniliste töövahendite ja e-õppe meetodite arenemisega **on kasvanud nende sihtrühmade ootused.** Mäluasutused peavad seega samuti arenema ning mitte jääma üksnes passiivseteks infokogujateks, vaid omandama uusi rolle ja ülesandeid ühiskonna paremal teenindamisel, olles aktiivsed nii digitaalse info säilitajad ja kaitsjad, kui ka selle kasutamise korraldajad.“

LAIEM PILT

- Kus me paikneme?
- WEB 1.0 > **WEB 2.0** > Web 3.0 ...
- Uus ajastu ja uued nõudmised
- Web 3.0 ehk semantiline veeb
- **Avatud andmed, interaktiivsus**
- IT maailm liigub väga kiiresti, peame olema reel.

PROBLEEMID JA LAHENDUSED

- Ajast mahajäämine
- Juriidika
- Suhtumine andmetesse
- Suhtumine kasutajasse
- Ressursid (rahastus)
- Koostöö vähesus

- Juriidikaga tegelemine^[8]
- Avatud andmete soosimine^[8]
- Kasutajasõbralikkuse suurendamine^[1]
- Analüüs ja testimine
- Koostöö suurendamine^[1]

KOKKUVÕTE

- EKMil on **muljetavaldav kogus keeleressursse**.
- Neid ressursse oleks vaja **kasutajasõbralikumalt** esitada, et need oleks tavakasutajale ligipääsetavamad.
- Samuti laadida andmed **META-SHARE**, et need oleks teadustöökõs hõlpsasti **kättesaadavad**.
- Tekkinud probleeme tuleb teadvustada ja üritada leida lahendusi.

ALLIKAD

1. Agnes Aljas, Pile Pruulmann-Vengerfeldt, 2009, Digital Cultural Heritage – Challenging Museums, Archives and Users. Link: http://www.jef.ee/index.php/journal/article/download/24/pdf_23 (25.08.2017)
 2. CLARIN <https://keeleressursid.ee/et/clarin> (23.08.2017)
 3. Estonian Digital Cultural Heritage Strategy 2003
 4. Kadri Vider, Heiki Pisuke, Peeter P. Mõtsküla, Triin Tuulik, Aleksei Kelli, 2013, Keeleressursside litsentsimise õiguslikke küsimusi.
 5. Kultuuripärandi digimise rakenduskava 2015-2020
 6. Leego Hanssoni raport EKMi hetkeolukorrast 2016
 7. META-SHARE <https://metashare.ut.ee/> (23.08.2017)
 8. Service Priorities and Best Practices for Digital Cultural Heritage, 2012. Link: <http://www.dc-net.org/> (23.08.2017)
- Pildid:
 - <https://it-pr-hiba.wikispaces.com/+Web+1.0+2.0+3.0+Generations>
 - http://a.jko.ht/m/1311833851database_design.jpg
 - <https://www.towerdata.com/hs-fs/hub/68599/file-858409120-jpg/images/why-customers-share-data.jpg>
 - <http://etv2.err.ee/v/kultuur/animafilmid/saated/09f8f1c3-5e96-4a64-8384-9c1f860921f4>